

สภาพและแนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3

States and Guidelines for Learning Processes Development Operation in
Schools under Ubon Ratchathani Primary Educational Service Area Office 3

สุรียนต์ ไชยมาตร์¹

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการดำเนินงานการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 2) เปรียบเทียบความคิดเห็นต่อสภาพการดำเนินงานการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาและครูวิชาการ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 จำแนกตามตำแหน่ง ประสบการณ์ทำงาน และขนาดโรงเรียน 3) ศึกษาแนวทางการดำเนินงานการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 โดยกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่รับผิดชอบงานหัวหน้าวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 โดยใช้การสุ่มจากเกณฑ์จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 50% ของจำนวนประชากร จำแนกเป็นผู้บริหารจำนวน 105 คน ครูวิชาการจำนวน 105 คน รวม 210 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของสถานศึกษา สถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที่ การวิเคราะห์ความแปรปรวน ANOVA และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพการดำเนินงานการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก
2. เปรียบเทียบความคิดเห็นต่อสภาพการดำเนินงานการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาและครูวิชาการ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 จำแนกตามตำแหน่ง ประสบการณ์ทำงาน และขนาดสถานศึกษา พบว่าไม่แตกต่างกัน
3. แนวทางการดำเนินงานการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 พบว่า มีแนวทางการดำเนินงาน 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการจัดการเรียนการสอนของครู ควรจัดให้มีกระบวนการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรสถานศึกษาที่สอดคล้องกับบริบทของชุมชนและท้องถิ่นตามความสนใจความต้องการและความถนัดของผู้เรียนโดยใช้วิธีการที่หลากหลายเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ ได้ตามศักยภาพของผู้เรียนแต่ละบุคคล มีการตรวจสอบและประเมินผลความรู้ความเข้าใจของผู้เรียน อย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ 2) ด้านการบริหารจัดการ ควรมีการดำเนินการบริหารและจัดการของสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับวิชาการ ครูและบุคลากรทางการศึกษา ข้อมูลสารสนเทศ และสภาพแวดล้อมโดยเปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 3) ด้านการมีส่วนร่วมของผู้เรียน ควรมีการสร้างโอกาสให้ผู้เรียนทุกคนมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ตนเอง ได้เรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติจริง มีส่วนร่วมในการจัดบรรยากาศ

¹ศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3

สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ได้เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา
4) ด้านบริบท สิ่งแวดล้อม แหล่งเรียนรู้และชุมชน ควรมีการจัดบริบทและสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องต่อการจัดการ
เรียนการสอนทั้งสภาพห้องเรียน อาคาร สถานที่แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายภายในสถานศึกษาและในชุมชน
ปราชญ์ชาวบ้าน ภูมิปัญญาท้องถิ่น วิทยากรภายนอก ผู้ปกครอง ชุมชน ที่มีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้

คำสำคัญ : การพัฒนากระบวนการเรียนรู้

ABSTRACT

The purposes of this research were as follows: 1) to study the states operation of learning processes development in schools under Ubon Ratchathani Primary Educational Service Area Office 3; 2) to Compares of opinions on the states operating of learning processes development of school administrators and academic teachers of schools under Ubon Ratchathani Primary Educational Service Area Office 3, classified by position, work experience, and school size; 3) To study the operational guidelines for learning process development of schools under Ubon Ratchathani Primary Educational Service Area Office 3. The sample groups were school administrators and teachers who were responsible for academic affairs of schools under Ubon Ratchathani Primary Educational Service Area Office 3, using 50% of the population. Classified as 105 school administrators, 105 academic teachers, total 210 people. The tools used in the research were questionnaires and interview form, opinions of school administrators and academic teachers about the development of learning process of schools. The statistics used were percentage, mean, standard deviation, T-test, variance analysis ANOVA and content analysis.

Research findings were as follows:

1. The states operation of learning processes development in schools under Ubon Ratchathani Primary Educational Service Area Office 3 was at the high level.

2. Compares of opinions on the states operating of learning processes development of school administrators and academic teachers of schools under Ubon Ratchathani Primary Educational Service Area Office 3, classified by position, work experience, and school size, found no differences.

3. Guidelines for the operation of learning process development of schools under Ubon Ratchathani Primary Educational Service Area Office 3 found that there were 4 operational guidelines: 1) In teaching and learning management of teachers. There should be provide the teaching and learning processes according to the school curriculum that was consistent with the context of the community and the local according to the interests, needs and aptitudes of the learners using various methods to achieve full learning of the potential of Individual learners There was a systematic and effective examination and evaluation of students' knowledge and understanding. 2) In Management. There should be administration and management of schools related to academics, teachers and educational

personnel, information, and environment, by allowing all parties involved to participate in educational management on issues related to learning processes development. 3) In the participation of learners. There should be created opportunities for all learners to participate in self-analysis, learned through hands-on practice Participate in setting up an atmosphere that is conducive to learning, and learned from various learning sources both inside and outside the school. 4) In the context, environment, learning resources, and communities. There should be a context and environment related to teaching and learning management, such as classroom conditions, buildings, various learning resources, both in schools and in communities. There were indigenous knowledge, local knowledge, external speakers, parents, and communities that participate in learning management.

Keywords: learning processes development

บทนำ

การพัฒนากระบวนการเรียนรู้มีความจำเป็นต้องส่งเสริมการพัฒนากระบวนการทางการศึกษาหลาย ๆ อย่างไปพร้อม ๆ กัน กระบวนการที่สำคัญประกอบด้วย กระบวนการเรียนรู้ กระบวนการบริหาร และกระบวนการนิเทศการศึกษา กระบวนการทั้งสามนี้ต้องปฏิบัติอย่างประสานสัมพันธ์กันเป็นอย่างดีจึงจะทำให้การพัฒนาคุณภาพการศึกษาประสบความสำเร็จ กระบวนการเรียนรู้จะเป็นกระบวนการที่สำคัญที่มีผลต่อคุณภาพการศึกษาโดยตรง แต่กระบวนการเรียนรู้จำเป็นต้องอาศัยกระบวนการบริหารและกระบวนการนิเทศศึกษามาสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ผู้บริหารสถานศึกษามีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงต่อการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยส่งเสริมให้ครูมีความรู้ ความเข้าใจในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ สามารถจัดทำแผนการเรียนรู้ตามสาระการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งเสริมให้สอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียน ฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ การประยุกต์ใช้ความรู้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา การเรียนรู้จากประสบการณ์จริง การส่งเสริมให้รักการอ่านและใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง การผสมผสานความรู้ให้สมดุลกัน ปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือเครือข่ายผู้ประกอบการ ชุมชน ท้องถิ่นมามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน จัดให้มีการนิเทศการเรียนการสอนแก่ครูในกลุ่มสาระต่าง ๆ ส่งเสริมให้มีการพัฒนาครูให้สามารถจัดการกระบวนการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สมชัย พิมพ์ดี 2549: 3)

จากผลคะแนนการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินิยมขั้นพื้นฐาน (O-Net) ในปีการศึกษา 2560 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 พบว่าระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 คะแนนเฉลี่ยร้อยละทุกวิชาเท่ากับ 34.59 ซึ่งคะแนนเฉลี่ยร้อยละระดับประเทศเท่ากับ 39.82 และระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 คะแนนเฉลี่ยร้อยละทุกวิชาเท่ากับ 29.78 โดยคะแนนเฉลี่ยร้อยละระดับประเทศเท่ากับ 34.31 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 2561: 35) จากผลการทดสอบระดับชาตินิยมขั้นพื้นฐานดังกล่าว พบว่าคะแนนร้อยละเฉลี่ยต่ำกว่าระดับประเทศทั้งสองระดับชั้น ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าผู้บริหารและครูผู้สอนในสถานศึกษาในสังกัดยังขาดความรู้ความเข้าใจในการพัฒนา

กระบวนการเรียนรู้ของสถานศึกษา โดยเฉพาะความสำคัญของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เข้าใจแนวการจัดการกระบวนการเรียนรู้ จึงทำให้เกิดความล้มเหลวในระยะที่ผ่านมา ผู้บริหารให้ความสำคัญต่อการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญน้อย เนื่องจากไม่ได้สนใจศึกษาค้นคว้า ความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จึงทำให้ไม่สามารถส่งเสริม สนับสนุนและนิเทศการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ครูผู้สอนไม่ได้รับการสนับสนุน ส่งเสริมในด้านการจัดการเรียน การสอน สื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา รวมทั้งไม่ได้รับการพัฒนาความรู้เกี่ยวกับการจัดการกระบวนการเรียนรู้ ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ นักเรียนไม่ได้มีส่วนร่วมในการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามความถนัดและความสนใจ ไม่ได้รับโอกาสในการมีส่วนร่วมในการวัดและประเมินผลเพื่อพัฒนาตนเอง นอกจากนี้ยังพบว่าสถานศึกษาส่วนใหญ่ยังขาดการสนับสนุนด้านการจัดบริหาร สิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ สถานศึกษาไม่มีแหล่งเรียนรู้ ขาดความพร้อมด้านห้องเรียน ห้องปฏิบัติการต่าง ๆ ชุมชน ท้องถิ่น ผู้ปกครองไม่ได้ให้ความสำคัญและไม่มีส่วน ร่วมในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้

ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานและแนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อ เป็นแนวทางในการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอนของครู กระบวนการบริหารจัดการ การมีส่วนร่วม ในการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน และบริบท สิ่งแวดล้อม แหล่งเรียนรู้และชุมชน เพื่อการพัฒนาคุณภาพ การศึกษาสู่เป้าหมายของหลักสูตรสถานศึกษา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อสภาพการดำเนินงานการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูวิชาการ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา อุบลราชธานี เขต 3 จำแนกตามตำแหน่ง ประสบการณ์ทำงาน และขนาดสถานศึกษา
3. เพื่อศึกษาแนวทางการดำเนินงานการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3

ขอบเขตของการวิจัย

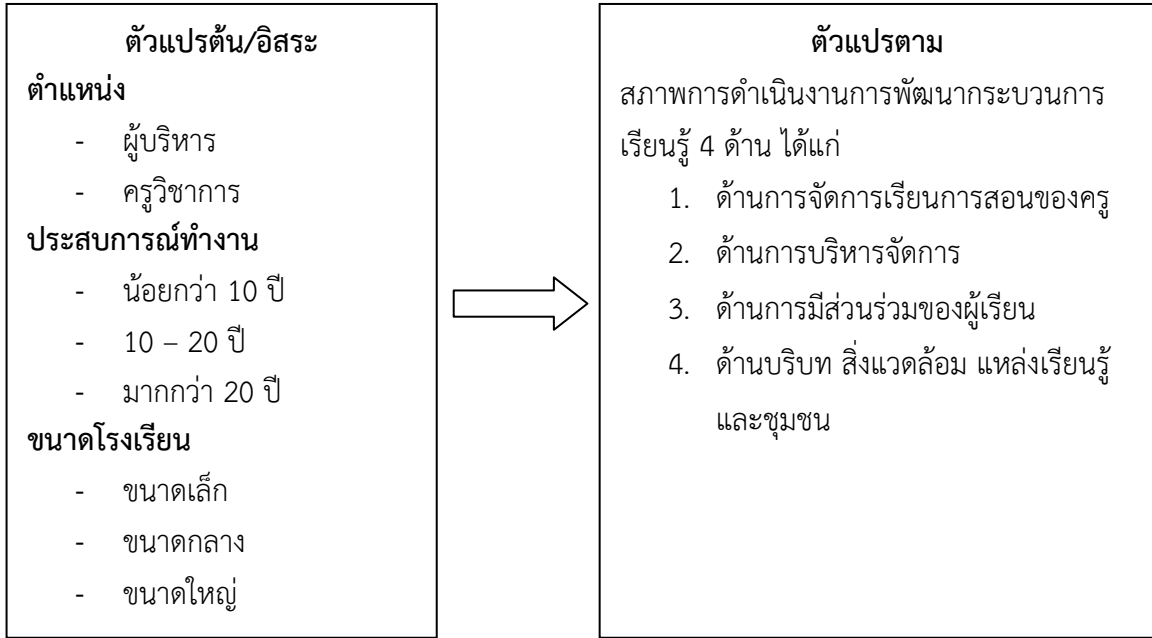
ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรต้น ได้แก่ 1) ตำแหน่งประกอบด้วย ผู้บริหาร และครูวิชาการ 2) ประสบการณ์ทำงาน ประกอบด้วย น้อยกว่า 10 ปี, 10 - 20 ปี, และมากกว่า 20 ปี 3) ขนาดโรงเรียน ประกอบด้วย ขนาดเล็ก (จำนวนนักเรียน ไม่เกิน 120 คน), ขนาดกลาง (จำนวนนักเรียนตั้งแต่ 121 - 300 คน), และขนาดใหญ่ (จำนวนนักเรียนตั้งแต่ 301 คน ขึ้นไป)

ตัวแปรตามที่ศึกษา ได้แก่ สภาพการดำเนินงานด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของ สถานศึกษา 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดการเรียนการสอนของครู ด้านการบริหารจัดการ ด้านการมีส่วนร่วมของ ผู้เรียน และด้านบริบท สิ่งแวดล้อม แหล่งเรียนรู้และชุมชน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

เกิดจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี หลักการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิชาการ และการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในสถานศึกษา แล้วนำมาสังเคราะห์และกำหนดกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่รับผิดชอบงานหัวหน้าวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 ปีการศึกษา 2561 แบ่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 209 คน ครูวิชาการ จำนวน 209 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 418 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 ใช้การสุ่มอย่างง่ายโดยการกำหนดเกณฑ์จำนวนกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 50 ของจำนวนประชากร จำแนกเป็นผู้บริหารจำนวน 105 คน ครูวิชาการจำนวน 105 คน รวม 210 คน

1.3 กลุ่มเป้าหมายเชิงคุณภาพ ได้จากการเลือกแบบเจาะจงจากผู้บริหารจำนวน 6 คน และครูวิชาการจำนวน 6 คน ซึ่งมาจากโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ที่มีผลการปฏิบัติที่เป็นเลิศของเขตพื้นที่การศึกษา ขนาดละ 2 โรงเรียน ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 รวม 12 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะคำถามเป็นแบบกำหนดตัวเลือกให้ตอบ ได้แก่ ตำแหน่งของผู้ตอบแบบสอบถาม ประสบการณ์การทำงานและขนาดของสถานศึกษา ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) ชนิด 5 ระดับ จำนวน 50 ข้อ โดยมีข้อคำถามตามสภาพการปฏิบัติงานใน 4 ด้าน คือ ด้านการจัดการเรียนการสอนของครู ด้านการ

บริหารจัดการ ด้านการมีส่วนร่วมของผู้เรียน และด้านบริบท สิ่งแวดล้อม แหล่งเรียนรู้และชุมชน และตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิดแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ของสถานศึกษา

2.2 แบบสัมภาษณ์ ผู้บริหารและครูวิชาการในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบ สัมภาษณ์ และตอนที่ 2 เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการดำเนินงานการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของ สถานศึกษา

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 การจัดส่งและรับแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลโดยการจัดส่งและเก็บ แบบสอบถามด้วยตนเอง

3.2 การสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้รับผิดชอบ หัวหน้างานวิชาการของสถานศึกษากลุ่มเป้าหมายด้วยตนเอง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้ ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ และเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 โดยวิธีการหาค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบ ค่าที (t-test) การทดสอบการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) เมื่อพบความแตกต่าง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทำการทดสอบรายคู่ด้วยวิธีของ Scheffe' ตอนที่ 3 การวิเคราะห์สภาพและแนว ทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ วิเคราะห์โดยโดยการตีความ จำแนก จัดหมวดหมู่และอภิปรายสรุป

4.2 วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยใช้เทคนิคที่ สำคัญ ได้แก่ การจำแนกและจัดระบบข้อมูล การวิเคราะห์สรุปอุปนัย การเปรียบเทียบเหตุการณ์ การ วิเคราะห์ส่วนประกอบ การวิเคราะห์ข้อมูลเอกสาร การวิเคราะห์สาเหตุและผล และการสร้างจินตนาการเชิง สังคมวิทยา

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพการดำเนินงานการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุดเรียงตามลำดับดังนี้ ด้านการบริหารจัดการ ด้านการจัดการเรียน การสอนของครู ด้านการมีส่วนร่วมของผู้เรียน และด้านบริบท สิ่งแวดล้อม แหล่งเรียนรู้และชุมชน

2. เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูวิชาการเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานพัฒนา กระบวนการเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3

2.1 จำแนกตามตำแหน่ง โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการ จัดการเรียนการสอนของครู ผู้บริหารและครูวิชาการมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 ส่วนด้านอื่น ๆ นอกจากนั้นไม่แตกต่างกัน

2.2 จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน โดยภาพรวมพบว่าไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านไม่แตกต่างกัน

2.3 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา โดยภาพรวมพบว่าไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ทุกด้านไม่แตกต่างกัน

3. แนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3

3.1 แนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการจัดการเรียนการสอนของครู มีแนวทางการพัฒนา ได้แก่ ครูควรจัดให้มีกระบวนการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรสถานศึกษาที่สอดคล้องกับบริบทของชุมชนและท้องถิ่นตามความสนใจความต้องการและความถนัดของผู้เรียนโดยใช้วิธีการที่หลากหลายเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ เต็มตามศักยภาพของผู้เรียนแต่ละบุคคล มีการตรวจสอบและประเมินผลความรู้ความเข้าใจของผู้เรียน อย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ มีการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันปัญหา พัฒนานวัตกรรมจัดการเรียนรู้ ใช้สื่อเทคโนโลยี มีรายงานการวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้

3.2 แนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการบริหารจัดการ มีแนวทางการพัฒนา ได้แก่ ควรมีการดำเนินการบริหารและจัดการของสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับวิชาการ ครูและบุคลากรทางการศึกษา ข้อมูลสารสนเทศ และสภาพแวดล้อม โดยเปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการเรียนการสอน

3.3 แนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการมีส่วนร่วมของผู้เรียน มีแนวทางการพัฒนา ได้แก่ ควรมีการสร้างโอกาสให้ผู้เรียนทุกคนมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ตนเอง ได้เรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติจริง มีส่วนร่วมในการจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ได้เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา และผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

3.4 แนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านบริบท สิ่งแวดล้อม แหล่งเรียนรู้และชุมชน มีแนวทางการพัฒนา ได้แก่ ควรมีการจัดบริบทและสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องต่อการจัดการเรียนการสอนทั้งสภาพห้องเรียน อาคาร สถานที่แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายภายในสถานศึกษาและในชุมชน ประชาชนชาวบ้าน ภูมิปัญญาท้องถิ่น วิทยากรภายนอกผู้ปกครอง ชุมชน ที่มีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้

อภิปรายผล

1. สภาพการดำเนินงานการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 โดยภาพรวม พบว่า สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 มีสภาพการดำเนินงานการพัฒนากระบวนการเรียนรู้อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติมทุกฉบับกำหนดให้สถานศึกษาได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ และดำเนินการส่งเสริมและพัฒนากระบวนการเรียนรู้มาอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้สภาพการดำเนินงานการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 ดำเนินการตามขอบข่ายการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ทั้ง 4 ด้านคือ ด้านการจัดการเรียนการสอนของครู ด้านการบริหารจัดการ ด้านการมีส่วนร่วมของผู้เรียน และด้านบริบท สิ่งแวดล้อม แหล่งเรียนรู้และชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมชัย พิมพ์ (2549: 144-146) พบว่า ข้าราชการครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการปฏิบัติงานการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของผู้บริหารโรงเรียน โดยภาพรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก และ สอดคล้องกับงานวิจัยของ จิรวัดน์ สุวรรณสนธิ์ (2546: 103) พบว่า สภาพการบริหารงานปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาจังหวัดเลย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า สภาพการบริหารงานทุกด้านอยู่ในระดับมาก

1.1 ด้านการจัดการเรียนการสอนของครู จากผลการวิเคราะห์ โดยภาพรวม พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมาก คือ การจัดการเรียนรู้ของครูส่งเสริม พัฒนาความรู้ ทักษะกระบวนการ คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงามของนักเรียน รองลงมาอยู่ในระดับมากคือ ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และครูผู้สอนเลือกรูปแบบการจัดทำแผนการเรียนรู้เหมาะสมตามสาระการเรียนรู้ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าปัจจุบันครูมีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนรู้มากขึ้น ทั้งในรูปแบบของสื่ออินเทอร์เน็ต ยูทูป บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ E – book บทเรียนออนไลน์ และครูมีการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ครบทุกกลุ่มสาระแสดงให้เห็นว่าครูให้ความสำคัญกับการวางแผนเตรียมการจัดการเรียนการสอน นอกจากนี้ครูยังมีการพัฒนาตนเองด้วยการเข้ารับการอบรม สัมมนา ประชุมวิชาการเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเพ็ญภา ใจสุข (2552: 117) ได้ศึกษาความคาดหวังของครูผู้สอนต่อพฤติกรรมกรรมการส่งเสริมการพัฒนาระบบการเรียนรู้อิงของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดเทศบาล จังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคาดหวังต่อพฤติกรรมกรรมการส่งเสริมการพัฒนาระบบการเรียนรู้อิงของผู้บริหารโรงเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านที่อยู่ในระดับมากที่สุดที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการส่งเสริมจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ รองลงมาได้แก่ ด้านการส่งเสริมพัฒนาครูตามความเหมาะสม และด้านการส่งเสริมครูจัดกระบวนการเรียนรู้ ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ครูมีการทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน แสดงให้เห็นว่าครูยังมีการดำเนินการวิเคราะห์ผู้เรียน ออกแบบนวัตกรรม รูปแบบวิธีจัดการเรียนรู้และรายงานนวัตกรรมเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อิงในระดับน้อย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุทธิวรรณ ตันตริจนาวงศ์ (2552: 9) พบว่า มีความพึงพอใจด้านการทำวิจัยในชั้นเรียนมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด อาจเป็นเพราะว่าครูยังไม่มีความรู้ความชำนาญในการทำวิจัย ขาดประสบการณ์ในการวิจัย มีภาระงานในหน้าที่มากไม่มีเวลาในการทำวิจัย การทำวิจัยไม่สอดคล้องกับปัญหานักเรียน ไม่มีการวิจัยแก้ปัญหาเด็กที่เรียนอ่อนอย่างจริงจัง ทำเพื่อส่งผลงานทางวิชาการเพื่อเลื่อนวิทยฐานะ ไม่ได้นำผลไปพัฒนานักเรียน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ เรืองวิทย์ จันทลี้อา (2549: บทคัดย่อ) ที่พบว่า แนวดำเนินการพัฒนาบุคลากร คือคณะครูร่วมประชุมสรุปการพัฒนาบุคลากร อบรมเชิงปฏิบัติการเรื่องการวิจัยในชั้นเรียน

1.2 ด้านการบริหารจัดการ จากผลการวิเคราะห์ โดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ สถานศึกษาส่งเสริม สนับสนุนให้ครูจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ รองลงมาคือ สถานศึกษาส่งเสริมให้มีการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา และสถานศึกษาส่งเสริมให้ครูมีการวัดและประเมินผลด้วยวิธีการที่เหมาะสม หลากหลาย ตามลำดับ สะท้อนให้เห็นว่าสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 มีการส่งเสริมสนับสนุนด้านการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ส่งเสริมให้มีการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ส่งเสริมให้ครูมีการวัดและประเมินผลด้วยวิธีการที่เหมาะสม หลากหลายอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ วิจิตร ศรีสะอาด (2548: ไม่มีหน้า) ที่กล่าวว่า การบริหารและการปรับปรุงงานวิชาการตามบทบาทและหน้าที่ของผู้บริหาร ได้แก่ การพัฒนาจุดมุ่งหมาย เป้าหมายและนโยบายของโรงเรียนเพื่อจะได้นำไปใช้เป็นแนวทางในการสอน การวางตัวบุคลากร เพื่อให้สามารถทำหน้าที่ได้บรรลุตามจุดมุ่งหมายทางการศึกษาของโรงเรียน การจัดสรรเวลา และสถานที่เพื่อเป็นประโยชน์ของการสอน การจัดหาและจัดใช้วัสดุอุปกรณ์ และอาคารสถานที่ เพื่อให้ได้ประโยชน์ทางการศึกษาสูงสุด การบริการส่งเสริมการเรียนการสอนเพื่อให้การสอนบรรลุเป้าหมาย การสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน การจัดโปรแกรมการอบรม เพื่อการปรับปรุงการเรียนการสอนการประเมินความต้องการของโรงเรียนและประเมินผลการเรียนการสอน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ สถานศึกษาส่งเสริม สนับสนุนการทำวิจัยในชั้นเรียน สะท้อนให้เห็นว่าสถานศึกษาควรมีการพัฒนาด้านการบริหารจัดการโดยการส่งเสริมสนับสนุนการทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน โดยส่งเสริมให้ครูมี

การวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคล นำผลการประเมินมาวิเคราะห์สาเหตุและปัญหา ส่งเสริมให้ครูนำนวัตกรรม การเรียนรู้หรือวิธีการสอนใหม่ ๆ มาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ส่งเสริมให้ครูได้รับการอบรมเพื่อพัฒนา ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำวิจัยในชั้นเรียน ซึ่งสอดคล้องกับ เรื่องวิทย์ จันทลีลา (2549: บทคัดย่อ) พบว่า สภาพการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามแนวปฏิรูปการศึกษา สรุประเบิดที่เป็นกิจกรรมส่งเสริมทาง วิชาการพบว่าครูยังขาดความมั่นใจในการจัดทำหลักสูตร การจัดทำแผนการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การวิจัยในชั้นเรียน การวัดผลและประเมินผล

1.3 ด้านการมีส่วนร่วมของผู้เรียน จากผลการวิเคราะห์ โดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัด บรรยากาศ สภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษาที่เอื้อต่อการเรียนรู้ รองลงมาคือ ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดโต๊ะ เก้าอี้ และตกแต่งบรรยากาศในชั้นเรียนร่วมกัน และ ผู้เรียนได้เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายทั้งภายใน และภายนอกสถานศึกษา ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านการ ลงมือปฏิบัติจริง มีโอกาสได้วิเคราะห์ตนเอง และได้จัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการเรียนรู้ด้วยตนเองทำ ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีความสุข ซึ่งสอดคล้องกับทัศนีย์ พันธุ์กาหลง (2545: 6) กล่าวว่า การจัด กระบวนการเรียนรู้ ครูทำหน้าที่เสนอแหล่งเรียนรู้ที่สอดคล้องกับองค์ความรู้ของชุมชน สิ่งแวดล้อม และองค์ ความรู้ของนักเรียน ประกอบการวางแผนการเรียนรู้ให้นักเรียนได้พิจารณา กำหนดกรอบการเรียนรู้ร่วมกันและ ต้องคอยกระตุ้นให้คิด ให้คำปรึกษา แนะนำให้ผู้เรียนเรียนรู้ตามกรอบการเรียนรู้ที่ตกลงกันไว้ ครูจะนำ ข้อตกลงการเรียนรู้กับนักเรียนในช่วงต้นของแต่ละภาคเรียนโดยจะทำการวิเคราะห์หลักสูตรที่ประกอบด้วย ประเด็น จุดประสงค์และกิจกรรมการเรียนรู้แล้วนำไปหารือกับนักเรียนเพื่อให้เห็นภาพรวมร่วมกันเสียก่อน ใน การจัดกระบวนการเรียนรู้ครูได้จัดบรรยากาศประกอบการเรียนรู้กับแหล่งเรียนรู้โดยรอบแล้วกำหนดกรอบ ความคิด ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดอยู่ในระดับมากคือ ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ตาม ความสนใจ ความถนัดและความต้องการ แสดงให้เห็นว่าในการจัดกระบวนการเรียนรู้ของสถานศึกษาส่วนใหญ่ ยังเป็นการที่ครูเป็นผู้ออกแบบกิจกรรมให้กับผู้เรียน โดยครูเป็นผู้กำหนดว่าเนื้อหาตามหลักสูตรที่สอนควรใช้ กิจกรรมการเรียนรู้แบบใด ซึ่งผู้เรียนไม่มีโอกาสมีส่วนร่วมในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ตามความสนใจ ความถนัดและความต้องการ

1.4 ด้านบริบท สิ่งแวดล้อม แหล่งเรียนรู้และชุมชน จากผลการวิเคราะห์ โดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ สถานศึกษามี ห้องเรียน อาคาร สถานที่ ที่สะอาด ร่มรื่น ปลอดภัย และเอื้อต่อการเรียนรู้ รองลงมาคือ สถานศึกษามีระบบ อินเทอร์เน็ตความเร็วสูงที่เหมาะสม เพียงพอต่อการใช้งาน และสถานศึกษามีการจัดป้ายนิเทศภายในชั้นเรียน และภายในสถานศึกษาเพื่อเป็นแหล่งความรู้ ข้อมูล ข่าวสารที่ทันสมัย ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า หน่วยงานทางการศึกษาและผู้บริหารในเขตพื้นที่การศึกษาได้รับความร่วมมือจากคณะกรรมการสถานศึกษา เข้ามาร่วมบริหารสถานศึกษาในการกำหนดนโยบาย การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ และระดมทรัพยากรเพื่อ ประโยชน์ในการจัดการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนเรศ สวัสดิ์ (2542: บทคัดย่อ) ที่พบว่า สถานศึกษามีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายทั้งในสถานศึกษาและในชุมชน มีการพัฒนาอาคารสถานที่และ สภาพแวดล้อมที่เอื้อประโยชน์ต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน มีการบริการและอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงาน ของบุคลากร มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของธีระ รุญเจริญ (2545: ง) พบว่า ศักยภาพในการบริหารทั่วไปที่โรงเรียนทำได้มากคือ การดูแลรักษาและพัฒนาอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม และผู้ปกครอง ชุมชน มีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ สอดคล้องกับงานวิจัยของสมพิศ โห้งาม (2550: 18) กล่าวว่า สถานศึกษามีบทบาทร่วมกันระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เพื่อให้เกิดความเข้าใจและรู้สึกที่ดีต่อกันอัน

จะเป็นหนทางให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา ขณะเดียวกันก็เป็นหนทางให้สถานศึกษาเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนในท้องถิ่น และจะทำให้ประชาชน ชุมชน ท้องถิ่น รับผิดชอบต่อผลการดำเนินงานและความเจริญก้าวหน้าด้านต่าง ๆ ของสถานศึกษา ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดอยู่ในระดับปานกลางคือ สถานศึกษามีห้องเรียน ห้องปฏิบัติการต่าง ๆ เช่นห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ ห้องคอมพิวเตอร์ ที่มีอุปกรณ์ที่ทันสมัย เหมาะสม พร้อมใช้งาน และสถานศึกษามีห้องสมุดที่มีหนังสือ วารสาร นิตยสารครบถ้วนเพียงพอเหมาะสม มีมุมสืบค้นทางอินเทอร์เน็ต อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 ซึ่งส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนขนาดเล็กและอยู่ในพื้นที่ชนบททางไกลยังมีปัญหาในเรื่องของห้องเรียน ห้องปฏิบัติการต่าง ๆ ยังไม่เพียงพอ โดยเฉพาะห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์ และห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ นอกจากนี้ ยังพบว่าสถานศึกษาหลายแห่งยังขาดห้องสมุดที่มีหนังสือ วารสาร นิตยสารครบถ้วน เพียงพอเหมาะสม มีมุมสืบค้นทางอินเทอร์เน็ต นับเป็นส่วนสำคัญต่อการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของสถานศึกษา ซึ่งเป็นประเด็นที่ผู้บริหารหรือผู้มีอำนาจจะนำไปวางแผนเพื่อพัฒนาต่อไป

2. ผลการเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 จำแนกตามตำแหน่ง ประสบการณ์ทำงาน และขนาดของสถานศึกษา มีประเด็นที่จะอภิปรายดังนี้

2.1 สภาพการดำเนินงานการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 จำแนกตามตำแหน่ง พบว่า ผู้บริหารและครูวิชาการของสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ อาจเป็นเพราะว่าในยุคปัจจุบันผู้บริหารสถานศึกษามาจากบุคคลที่เป็นผู้นำทางวิชาการมากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของทิตานา แคมมณีและคณะ (2544: 176) พบว่า ปัจจัยที่เอื้อต่อการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของสถานศึกษาขึ้นอยู่กับสถานศึกษามีผู้บริหารที่เห็นความสำคัญและมุ่งเน้นงานวิชาการเป็นแบบอย่างที่ดีและมียุทธวิธีในการบริหารจัดการทั้งสภาพแวดล้อม สถานที่ สื่อ วัสดุอุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวกและระบบการบริหารงานด้านวิชาการ ด้านบุคลากร ด้านชุมชน และด้านการจัดสรรทรัพยากร การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ทั้งโรงเรียนให้ประสบผลสำเร็จได้ จำเป็นต้องอาศัยการบริหารจัดการทรัพยากรด้านต่าง ๆ ให้สนับสนุนการเปลี่ยนแปลงที่ต้องการ การบริหารจัดการทุก ๆ ด้านให้เอื้อต่อการเปลี่ยนแปลงกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนและกระบวนการสอนของครู และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ดวงเดือน อ่อนน่วม (2542: บทคัดย่อ) พบว่า ผู้บริหารต้องมีความใฝ่รู้และเสริมสร้างคุณลักษณะนี้ให้เกิดขึ้นกับครู เพราะครูเป็นหัวใจในการจัดการเรียนการสอน ผู้บริหารต้องเป็นผู้นำทางวิชาการ

2.2 สภาพการดำเนินงานการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน พบว่า ผู้บริหารและครูวิชาการในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 ที่มีประสบการณ์ทำงานแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพการดำเนินงานการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารและครูวิชาการที่มีประสบการณ์ทำงานแตกต่างกัน ต่างก็ให้ความสำคัญกับการดำเนินงานการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของสถานศึกษาทั้งในด้านการจัดการเรียนการสอน การบริหารจัดการ การมีส่วนร่วมของผู้เรียน และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการกระบวนการเรียนรู้ของสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเพ็ญภา ใจสุข (2552: 129) ที่พบว่า ครูผู้สอนมีความคาดหวังต่อพฤติกรรมส่งเสริมการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของผู้บริหารโรงเรียน โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.3 สภาพการดำเนินงานการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา พบว่า ไม่แตกต่างกัน อาจเป็นเพราะว่าพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม กำหนดไว้ว่า การบริหารและการจัดการศึกษาไว้เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารสถานศึกษาที่กระจายอำนาจสู่สถานศึกษาและให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการในสถานศึกษา ทำให้สถานศึกษาทุกแห่งต้องปฏิบัติตามหน้าที่ตามกรอบการบริหารงานเหมือนกัน ดังนั้นสถานศึกษาทุกแห่งจึงมีสภาพการดำเนินงานการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจิรวัดน์ สุวรรณสนธิ (2546: 104) ที่พบว่า ข้าราชการครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการบริหารงานปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา จำแนกตามขนาดโรงเรียน โดยภาพรวม แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

3) แนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 แบ่งเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดการเรียนการสอนของครู ด้านการบริหารจัดการ ด้านการมีส่วนร่วมของผู้เรียน และด้านบริบท สิ่งแวดล้อม แหล่งเรียนรู้และชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับเรื่องวิทยุ จันทลีลา (2549: บทคัดย่อ) สรุปแนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ตามแนวปฏิรูป ได้แก่ การกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ หลักสูตรและแผนการสอน สื่ออุปกรณ์สนับสนุนการเรียนรู้ ระบบสาธารณูปโภค สะดวก สภาพแวดล้อมร่มรื่นสวยงาม และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนร่วมกับกิจกรรมของสถานศึกษา จิราพร สิมณี (2556: 105) ได้กล่าวถึงแนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานด้านคุณภาพผู้เรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดเทศบาล จังหวัดสระบุรี ประกอบด้วย 6 ด้าน ได้แก่ ด้านวิธีการสอนของครู การจัดการเรียนการสอน ด้านการส่งเสริมพัฒนาครู ด้านการจัดให้มีการนิเทศการเรียนการสอนครูในกลุ่มต่าง ๆ ด้านการจัดเสริมให้ครูจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ด้านการกำหนดเป้าหมายในการพัฒนากระบวนการเรียนการสอน และด้านการพัฒนาสื่อการเรียนการสอน และสอดคล้องกับ มณีรัตน์ อภิวัฒน์วรรณ (2559: 135) ได้กล่าวถึงแนวทางการบริหารงานวิชาการ ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ประกอบด้วย ด้านการส่งเสริมและการพัฒนาครู ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และด้านการวัดและการประเมินผล

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไปในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษา ครูวิชาการ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายควรให้การส่งเสริมสนับสนุนให้มีพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของสถานศึกษา ทั้งด้านการจัดการเรียนการสอนของครู ด้านการบริหารจัดการ ด้านการมีส่วนร่วมของผู้เรียน และด้านบริบท สิ่งแวดล้อม แหล่งเรียนรู้และชุมชน

1.2 ผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย ควรระดมทรัพยากร งบประมาณ จากทุกภาคส่วน เพื่อสนับสนุนการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

1.3 ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย ควรจัดกิจกรรมพัฒนางานวิชาการและคุณภาพการเรียนรู้ให้แก่ครูโดยการฝึกอบรม สัมมนาแลกเปลี่ยนความรู้ ศึกษาดูงาน หรือปฏิบัติการวิจัยในชั้นเรียน จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จัดหาวิทยากร ภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือครูจ้างสอนที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะในกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ขาดแคลน

1.4 ผู้บริหารสถานศึกษา ครูวิชาการ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย ควรจัดให้มีระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อการบริหารที่สนับสนุนการเรียนรู้ ระบบการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาให้ดียิ่งขึ้น

1.6 ผู้บริหารการศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษา ควรให้ความสำคัญกับการจัดทำแผนกลยุทธ์และแผนพัฒนาสถานศึกษาที่มุ่งเน้นการพัฒนากระบวนการเรียนรู้

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาวิจัยบทบาทผู้บริหารที่สนับสนุนการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของสถานศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 ทั้งนี้เพื่อจะได้ทราบบทบาทของผู้บริหารที่สนับสนุนการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ และสามารถนำไปใช้ในการปรับปรุงการบริหารของผู้บริหารให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2.2 ควรศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อศึกษารูปแบบหรือกลยุทธ์การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของสถานศึกษา ทั้งนี้เพื่อหารูปแบบการดำเนินงานการพัฒนากระบวนการเรียนรู้อื่น ๆ ให้ครอบคลุมการจัดการศึกษาในสถานศึกษาทุกระบบ และนำไปใช้ในการดำเนินงานของสถานศึกษาต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จได้เป็นอย่างดีได้รับความอนุเคราะห์จากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวิมล โพธิ์กลิ่น อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ตลอดจนคณาจารย์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานีทุกท่าน ที่ให้ความรู้ การสนับสนุน ส่งเสริม ช่วยเหลือให้คำแนะนำและให้กำลังใจ ด้วยดีเสมอมา ขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่าน ที่ให้คำปรึกษา คำแนะนำ ตรวจสอบเครื่องมือและแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ จนทำให้การวิจัยในครั้งนี้สำเร็จด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3, สำนักงาน. รายงานผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-Net) ปีการศึกษา 2560. อุบลราชธานี: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3, 2561.

จิรวัดน์ สุวรรณสนธิ์. การบริหารงานปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเลย. วิทยานิพนธ์ ปริญญาครุ ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา สถาบันราชภัฏเลย, 2546.

จิราพร สิมณี. การศึกษาแนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านคุณภาพผู้เรียน ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดเทศบาล จังหวัดสระบุรี. วิทยานิพนธ์ ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา สถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา, 2556.

ดวงเดือน อ่อนน่วม. รายงานการวิจัย รูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ กรณีศึกษาโรงเรียนในกรุงเทพมหานคร (เอกสารอัดสำเนา). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.

ทัศนีย์ พันธุ์กาหลง. การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การสอนแบบพาหุเรียนรู้ด้วยความมั่นใจ. กรุงเทพฯ: อรรถพลการพิมพ์, 2545.

ทิตนา แคมมณีและคณะ. รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ : การศึกษาพหุกรณี (เอกสารอัดสำเนา). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544.

- ธีระ รุญเจริญ. รายงานการวิจัยเรื่องสภาพและปัญหาการบริหารและจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาในประเทศไทย. กรุงเทพฯ: วี.ที.ซี. คอมมิวนิเคชั่น, 2545.
- นเรศ สวัสดิ์. ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการปฏิบัติงานของคณะกรรมการโรงเรียนในและนอกโครงการปฏิรูปการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา เขตการศึกษา 12. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยบูรพา, 2542.
- บุญชม ศรีสะอาด. การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น, 2535.
- เพ็ญภา ใจสุข. พฤติกรรมการส่งเสริมการพัฒนาระบบการเรียนรู้ของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดเทศบาลจังหวัดปทุมธานี. วิทยานิพนธ์ ปริญญาศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย, 2552.
- มณีรัตน์ อภิวัฒนวรรณ. “การพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการ ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม.” วารสารบริหารการศึกษา บัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี. 16, 1 (มกราคม – เมษายน 2559) : 129-138.
- เรืองวิทย์ จันทลี้อา. การพัฒนาระบบการเรียนรู้ตามแนวปฏิรูปการศึกษาของโรงเรียนท่ากุ่มขจร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 5. วิทยานิพนธ์ ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเลย, 2549.
- วิจิตร ศรีสอาน และคณะ. หลักการ แนวคิด ทฤษฎีทางการบริหาร. (ออนไลน์) 2548 (อ้างเมื่อ 19 สิงหาคม 2561). จาก: http://members.thai.net/intira/article_theorymgr_01.html.
- สมชัย พิมพ์. การพัฒนาระบบการเรียนรู้ของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 5. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเลย, 2549.
- สมพิศ ไห้งาม. การวางแผนการศึกษา. กรุงเทพฯ: คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2550.
- สุทธิวรรณ ตันตริจนาวงศ์. การพัฒนาระบบการจัดการศึกษาที่สนับสนุนการเรียนรู้ในสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานจังหวัดนนทบุรี. การประชุมทางวิชาการ การวิจัยทางการศึกษาระดับชาติครั้งที่ 13. กรุงเทพฯ: สกศ., 2552.
- สุทัศน์ วัฒนสุทธิ. สภาพการมีส่วนร่วมบริหารโรงเรียนของกรรมการโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก. กรุงเทพฯ: ฐานข้อมูลวิทยานิพนธ์ไทย, 2543.